

УДК 658:005.21

Соріна О.О.

канд.екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ОГЛЯД ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах стратегічний потенціал виступає основою досягнення цілей підприємства, визначальним чинником його адаптивності до мінливих умов зовнішнього середовища, підґрунтям формування конкурентних переваг та, в кінцевому підсумку, інтегрованою характеристикою можливостей розвитку.

Узагальнюючи дані досліджень [1-3], стратегічний потенціал можна розглядати як взаємопов'язану сукупність наявних ресурсів та компетенцій (вмінь) підприємства, поєднаних з його актуальними зовнішніми можливостями розвитку.

Стратегічному потенціалу властиві такі основні риси, як:

- вимірність (наявність чіткої структури та компонентного складу, що дають можливість провести якісну та кількісну оцінку кожного елемента, а також визначити зв'язки як між окремими елементами потенціалу, так і між елементами потенціалу та факторами зовнішнього середовища);
- здатність відобразити стан ресурсів підприємства та можливостей щодо їх використання;
- можливість оцінити достатність або ефективність використання потенціалу відносно визначеної стратегії, мети чи виробничої програми;
- керованість та можливість проведення моніторингу (або інвентаризації).

Серед численних принципів формування стратегічного потенціалу [2, 3] відмітимо принципи системності, динамічної рівноваги, безперервності, гнучкості, динамічності, інтеграції, цілеспрямованості, принцип оптимальності / ефективності та принцип участі.

В науковій літературі [1, 2] виділено багато підходів до формування стратегічного потенціалу, чим, в свою чергу, зумовлено різноманіття механізмів оцінки та ефективного використання ресурсів підприємства.

Ресурсний підхід, який є найбільш поширеним, ґрунтується на ідентифікації, інвентаризації, розвитку та підвищенні ефективності використання ресурсної бази підприємства. Близький до нього системний підхід зосереджений не тільки на наявності ресурсів, а й на ефективності їх взаємодії, для чого необхідна оптимізація як організаційних структур, де використовуються ресурси, так і процесів інтеграції останніх.

Підхід, заснований на визначенні конкурентних переваг, спрямовано на ідентифікацію та розвиток ключових компетенцій підприємства, що дають йому перевагу над конкурентами – отже, найбільша увага приділяється потрібним саме для цього ресурсам.

Відтворювальний підхід передбачає відновлення, збалансоване оновлення, оптимізацію та нарощування ресурсної бази підприємства. Підґрунтям для цього слугують принципи реінвестування прибутку, диверсифікації інвестицій, самофінансування, сталого розвитку, тощо.

Формування стратегічного потенціалу за допомогою ситуаційного підходу передбачає врахування невизначеності зовнішнього середовища за рахунок здатності керівництва підприємства приймати ситуативні рішення, які можуть мати розбіжності з поточною стратегією; проте використання цього підходу потребує можливостей оперативного залучення ресурсів та швидкого реагування на зміни.

Спорідненим до ситуаційного є підхід, орієнтований на управління змінами – він одразу передбачає розробку гнучких стратегій, ефективний ризик-менеджмент та орієнтацію на інновації.

Функціональний підхід до формування стратегічного потенціалу потребує розробки функціональних стратегій за спеціалізованими сферами діяльності підприємства (виробництво, маркетинг, матеріально-технічне забезпечення, фінанси, персонал, науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, тощо), а отже вимагає управління ресурсами за кожною з цих складових.

Підсумовуючи сказане вище, відмітимо, що вибір підходу до формування стратегічного потенціалу підприємства залежить від поглядів керівництва на проблему виділення та групування ресурсів, від стратегічних цілей, від впливу зовнішніх факторів та інших чинників; проте у будь-якому випадку обов'язковим є дотримання принципів формування та врахування рис стратегічного потенціалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Залуцька Х. Я., Гнат І. А. Особливості стратегічного потенціалу як основи системи стратегічного управління конкурентоспроможністю підприємства. *БІЗНЕС-ІНФОРМ*. 2023. № 10. 353-358. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-10-353-358>

2. Коваль З.О. Оцінка підходів до формування стратегічного потенціалу підприємства. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2025. № 2 (14). 17-28. URL: <https://doi.org/10.23939/smeu2025.02.017>

3. Чичотка В. В. Науково-методичний підхід до формування й оцінювання стратегічного потенціалу підприємства. *Економіка та суспільство*. 2025. №8. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-82-128>